

Poštšina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1931/32

*Prvi slovenski glasbeni festival
v Ljubljani*

ob proslavi 60 letnice Glasbene Matice Ljubljanske

Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Premijera 15. maja 1932

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: M. BRAVNIČAR



*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 15. maja 1932

Matija Bravničar:

Operna farsa „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“

Za premijero »Pohujšanja« sem napisal v »Gledališki list« dvanajst aforizmov, ki so se nanašali na opero in moje nazore o operi v splošnem. Ugotovil sem pozneje, da so marsikoga »pohujšali«, čeravno niso bili napisani s tem namenom. V teh



aforizmi so bili odgovori na marsikakšno poznejšo opazko, in kar je glavno: zame niso izgubili v večini veljave in sem jih pripravljen podpisati še danes. S pokojnim dr. Stankom Vurnikom sva po premijeri večkrat debatirala, ali je »Pohujšanje« z glasbo kaj pridobilo. On je bil mnenja, da »bistvo ‚Pohujšanja‘ tiči v okviru miselnega, bistvo Bravničarjeve muzike pa v okviru neke čutnomehkužne lirike po vzorcu pozne romantike in impresionizma...« (»Slovenec«.) Moj odgovor je bil v teh dveh aforizmi:

»Misli imajo tudi svoje čutne in čustvene odtenke in če se kdorkoli loti teh odtenkov, ni zagrešil ničesar zoper naturo

stvari.« In v naslednjem: »Da muzicirajo pri pogrebih, da muzicirajo v cerkvi, se mi zdi manj logično nego muziciranje pri miselni farsii.« Pomislekov o nujnosti glasbe k »Pohujšanju« je bilo polno od vseh strani. Jaz jih nisem imel, zato sem stvar komponiral. Zanimivi so bili ugovori o pojmovanju različnih scen in vlog. »Pohujšanje« pozna pri nas skoraj že vsak drugi. Preden so slišali opero, si je že marsikdo ustvaril zase sliko, kako bo stvar približno izgledala, in če ni bila skladna z njegovim pojmovanjem, mu ni bila všeč. Nekateri so si predstavljali Zlodeja kot nekakega Mefista v basovi ali baritonski zasedbi, Petra n. pr. v tenorski zasedbi itd. Petrov vzklik: »Domovina ti si kakor vlačuga...« so imeli nekateri v duhu komponirano s pritajenim gnevom, drugi spet z izbruhom jeze ali z bolno resigniranostjo itd. Vsak je imel že svojo zamisel — z mojo so se morali šele sprijazniti.

Če danes gledam svoje delo, moram ugotoviti, da bi marsikaj drugače napravil, nekatere stvari pa bi spet obdržal neizpremenjene. Zlodejev pogovor s Petrom in Jacinto v II. dejanju bi tudi sedaj komponiral na isti način. Tudi veliko mest v III. dejanju bi na enak način pojmoval. V bistvu in konceptu pa sem tudi še danes sporazumen s prvotno zasnovo.

*

Večkrat sem premišljeval, ali je razvoj opere mogoč in smiselni v smeri »Pohujšanja«. Prepričan sem, da nisem edini, ki si je stavil podobno vprašanje. Rešitev tega vprašanja mi je pomagala opera Leva Knipperja »Severni veter«, katero je režiral v Moskvi Stanislavski, njena premijera pa je bila šest dni pred premijero »Pohujšanja«. Stanislavski si že dolgo prizadeva sprostiti opero, »tega najbolj konservativnega otroka v umetnosti« in mu vliati novih substanc za uspešni razvoj in pravico obstoja v našem času. Pri njegovi režiji »Severnega vetra« so morali pevci pozabiti na glasilke in trebušno mreno, na zdržane visoke c-je in na postajanje na rampi. Pevci in igralci sta se morala zliti v celoto kakor drama in glasba. Na odru se je vse vršilo točno kakor v drami, le da je bilo vse »amalgamirano« z muziko. V »Severnem vetru« je bil komponiran tudi telefonski pogovor in poslušalci niso imeli pred seboj »prima don« in »ultima don«, temveč pevce-igralce in igralce-pevce, ki niso izvajali opere, niti drame, temveč glasbeno dramo, ki pa gre ravno v nasprotno smer Wagnerjevega načina. Razvoju moderne opere so v tem načinu odprte nove možnosti in ta »najbolj konservativni otrok« bi začel hoditi s časom in njegovimi pridobitvami v umetniškem življenju.



Izvirna glasbeno-dramatska dela pred vojno

Izvleček članka, ki ga je napisal bivši dolgoletni upravnik slovenskega gledališča gosp. nadsvetnik Fran Govekar. Za zgodovino našega gledališča izredno zanimiv članek priobčimo ob proslavi njegovega 40letnega obstoja v celoti.

Prvi, ki je želel dobiti in spraviti na ljubljanski oder slovensko igro s petjem, je bil baron Zois. Pridobil je Antona Linharta, da je priredil prvo slovensko veseloigro »Županovo Micko« (uprizorjeno 28. dec. 1789.) in veseloigro »Ta veseli dan ali Matiček se ženi« (1790.). Tako sta Slovencem ustvarila prvi domači igri s petjem Zois in Linhart, začetnika bodoče slovenske drame in opere.

Prave, domače opere ali spevoigre pa se je že lotil slovenski učitelj in organist Jakob Zupan v Kamniku. Uglasbil je okoli l. 1780. opero »Belin«, ki ji je napisal besedilo pater Janez Damaščan Dev. Žal, da ne vemo ničesar o kvaliteti, značaju in o usodi te prve naše opere.

Nekoliko pozneje je pisal opere Slovenec Jurij Mihevc (1805 do 1828.). Njegova dela so se uprizarjala le na nemških in inozemskih gledališčih. Na Dunaju so uprizorili l. 1833. tri njegove operete, naslednje leto pa opero. Naslovi operet so: »Das Kind der Fee«, »Ein treuer Diener« in »Die Radikalkur«; oper pa: »Das Reimspiel«, »Recht behalten die Planeten« (uvertura je bila že parkrat izvajana v Ljubljani) in »Die Masken«. Ta poslednja opera je žela baje največji uspeh in so jo nato izvajala razna inozemska gledališča.

L. 1848. so uprizorili v Ljubljani Stepankovo burko z naslovom »Tat v mlinu ali Slovenec in Nemec« s petjem. Napeve je napisal Jurij Fleišman. Igro so ponavljali nato še več sezon.

Miroslav Vilhar, slovenski pesnik in skladatelj, je v Gradcu še pred l. 1848. sam spisal in zložil svojo »Johanno von Lueg«, ki jo je nato poslovenil z naslovom »J a m s k a I v a n k a«. Na deske je ni mogel spraviti niti na nemškem odru v Gradcu, niti na nemškem odru v Ljubljani, ker je bila pač po svoji snovi, še bolj pa po svoji glasbi slovenska. Slovenci je niso mogli uprizoriti, ker niso imeli zanjo niti sposobnega osebja, niti ne gledališča. Uprizorjena je bila šele l. 1871. Po svojem rojstvu najstarejše izvirno uprizorjeno slovensko — glasbeno-dramatsko delo je torej Miroslava Vilharja spevoigra v 3 dej. »Jamaska Ivanka«.

Prva enodejanska opereta, izvajana na odru, pa je bil dr. Benjamina Ipavca »Tičnik«. Besedilo je po Kotzebueu poslovenil in priredil Bogoslav Rogački — M. Lendovšek. Predstavljali so jo prvič z velikim uspehom 4. februarja 1866. Glasba

pod vplivom italijanske smeri ima dokaj domačih slovenskih motivov in napevov.

Anton Foersterjevo spevoigro »Gorenjski slavček« so uprizorili dvakrat l. 1872. Na lepaku je bila 27. in 28. aprila označena kot »lirična opereta v treh dejanjih. Spisala Lujiza Pesjakova. Godba A. Foerster.« Da sta libretistka in skladatelj svoje delo kasneje temeljito predelala in spopolnila in ga izpremenila v opero, ki jo je končno še deloma (tehnično) preosnoval prof. Karel Jeraj, je znano.

Dr. Benamina Ipavca opera v 3 dej.: »Teharski plemiči« so uprizorili l. 1892. dne 10. in 21. decembra. Besedilo, ki ga je spesnil Anton Funtek, je izšlo že l. 1890.

Že novembra leta 1892. je javil »Lj. Zvon«, da je Viktor Parma, c. kr. okrajni komisar v Litiji, minoli mesec dovršil novo opero na isto Funtkovo besedilo. »Gospod Parma je Teharske plemiče' popolnoma komponiral, zato se je tekst marsikje okrajšal in sploh v marsičem preuredil,« poroča dotična beležka. Ipavčeva opera je namreč imela še precej govorjene proze, Parma pa si je z libretistom besedilo preosnoval tako, da je ostal le peti tekst. Operi je dal nov naslov po glavni osebi: »Urh, grof Celjski«. Premijera te naše prve resnične opere je bila 15. februarja 1895.

Že l. 1897. 5. januarja so uprizorili drugo Parmovo opero, in sicer enodejanko z dvema deloma »Ksenija«, ki ji je besedilo spisal Fran Goestl. Uspeh je bil popoln, orkestralni intermezzo je postal popularna točka koncertov; opera se je pela dolga desetletja vedno iznova v družbi drugih enodejank ali pa s Parmovo »Staro pesmijo«, enodejansko dramatsko romanco, ki jo je po H. Heinejevi pesnitvi spisal italijanski libretist Guido Menasci, avtor besedila »Cavalleria rusticana«.

L. 1903. dne 24. marca smo uprizorili prvo Parmovo opereto v treh dejanjih »Carične amaconke«, ki ji je besedilo spisal A. D. Borum. Kakor »Ksenija« ima tudi ta opereta rusko dejanje. Dal nam je še tridejansko opereto »Nečak«, ki ji je besedilo spisal Nemeč Frid. Hirsch. »Nečak« je imel svojo premijero v Zagrebu pod naslovom »Lukavi služnik«. V Ljubljani je bil uprizorjen prvič 3. decembra 1907.

Na ljubljanskem odru je dal Parma uprizoriti le še svojo poslednjo opero »Zlatorog«. Premijera pa je bila že po prevratu, jeseni l. 1921.

Navedi moram še nov svetel glasbeni pojav: Rista Savina (Širco), ki je 19. in 29. decembra 1907. stopil na operni oder s »Poslednjo stražo«, po A. Aškerčevi baladi spisal Richard Batka. Uprizorili so ta »dramatski prizor« obenem z Rebikovo enodejanko »Jelka«. Richard Batka je napisal libreto tudi za naslednjo opero Rista Savina »Lepo Vido«, ki so jo uprizorili decembra 1910. Skladatelj je kasneje svojo opero predelal

glasbeno (M. Polič) in tekstno (Milan Pugelj) in se je »Lepa Vida« izvajala ponovno l. 1920. in 1929.

Zaradi popolnosti moram še omeniti Josipa Ipavca ljubeznivo pantomimo »Možiček«, ki so jo uspešno uprizarjali v Gradcu, Ljubljani, Mariboru, Olomucu in Celovcu, naposled v Ljubljani po vojni celo s Parmovo novo instrumentacijo, ker se je bila avtorjeva partitura izgubila. Vse to do vojne. O produkciji po prevratu govori drug članek.

M. B.:

Slovenska operna reprodukcija po prevratu

Prvi slovenski glasbeni festival bo mejnik v našem glasbenem življenju. Pokazal nam bo uspehe (narodovega) dela in napore za razvoj glasbe, katera prihaja od vseh umetnostnih panog najpozneje do razcveta. Po prevratu in naši osamosvojitvi so vse skrite in latentne sile prihajale bolj in bolj do izraza. Vse, kar je v nas že dolgo tlelo, je pričelo goreti z velikim plamenom. Pred prevratom bi bilo n. pr. nemogoče sestaviti simfonični koncert samih domačih avtorjev. Po desetih letih svobode, po tem kratkem času, pa nam je že možno prirediti glasbeni festival, ki bo gotovo pustil vtise tudi v mednarodnem svetu. V teh letih nam je usoda naklonila toliko mladih skladateljev, da bi bilo to število celo za večmilijonski narod nad pričakovanjem. Zdi se, kakor bi hoteli nadoknaditi vse zamujeno. Poleg Glasbene Matice, ki je dolgo pred vojno pripravljala polje naši glasbeni kulturi, smo dobili po vojni stalno gledališče in državni konservatorij. S slovensko opero smo dobili tudi stalni orkester, ki je neobhodno potreben za našo glasbo. Z orkestrom smo dobili učitelje glasbenega naraščaja in simfonični orkester, ki daje pogon ustvarjanju novih vrednot v tej glasbeni veji.

Slovenska opera se je vedno zavedala svoje kulturno-politične naloge: gojiti izvirno reprodukcijo in pripravljati tla bodočim delom tega žanra. Od prevrata pa do prvega slovenskega festivala, to je v dobrih trinajstih letih, je izvršila delo, ki je v tem oziru veliko nad sosednimi gledališči v Beogradu in Zagrebu. Izvajala je dela dvajsetih jugoslovanskih skladateljev, in sicer 27 izvirnih del s 319 predstavami. V sezoni 1929/30. je priredila slovenska opera že prvi ciklus jugoslovanskih opernih del (šest predstav), ki je dokaz, da smo se tudi v dramatski glasbi razmahnili ter da tudi v tej z gotovostjo lahko pričakujemo izkristaliziranja lastnega izraza. Mislim, da so že po tem kratkem času vidni obrisi hotenja, volje in naporov slovenske opere, da ustvari podlago, na katero bodo lahko zidala tudi bodoča pokolenja.

V naslednjem podam statistiko vseh jugoslovanskih odrskih del, ki jih je uprizorila slovenska opera po prevratu. Statistika bo gotovo zanimala vsakogar, ki mu je razvoj naše glasbe in gledališča pri srcu.

Pregled izvedb slovenskih in jugoslovanskih glasbenih odskih del v ljubljanski operi po prevratu

Sezona	Komponist	Naslov dela	Značaj dela	Premiera	Štev. izvedb	Dirigent	Režiser	Opomba
1918/19	—	—	—	—	—	—	—	I. sezona brez slovenskega dela
1919/20	V. Parna	Ksenija	Opera v 1 dej.	18. III. 1920	6	I. Brezovšek	J. Povhe	Nanovo študir. II. sezona
1920/21	Risto Savin V. Parna	Lepa Vida Zlatorog	Opera v 3 dej. Opera v 3 dej.	18. IX. 1920 17. III. 1921	13 15	I. Brezovšek "	F. Bučar "	Nanovo predel. III. sezona Absol. premiera za slov. oder
1921/22	Risto Savin L. M. Škrijanc	Plesna legenda Žlahtni meščan	Bal. pantomina v 1 dej. Muzika za istoimen. kom.	11. II. 1922 25. II. 1922	8 7	A. Balatka A. Neffat	A. Poljakova B. Potjata	Izvajal dramski ansambel
1922/23	A. Foerster I. pl. Zajc	Gorenjski slavček Nikola Šubić Zrinjski	Opera v 3 dej. Opera v 3 dej.	30. XI. 1922 5. VI. 1923	19 6	K. Jeraj L. Matačič	O. Šest V. Sevastjanov	Nanovo predel. od prof. Jeraja
1923/24	I. pl. Zajc A. Foerster B. Sirola Risto Savin V. Parna-Ipavec	Nikola Šubić Zrinjski Gorenjski slavček Novela od Stanca Gospodstveni sen Možiček	Opera v 3 dej. Opera v 3 dej. Opera v 1 dej. Opera v 2 dej. Bal. pantomina v 1 dej.	5. VI. 1923 30. XI. 1922 3. X. 1923 1. XII. 1923 28. III. 1924	8 12 8 10 6	L. Matačič K. Jeraj L. Matačič A. Balatka A. Neffat	V. Sevastjanov O. Šest " " V. Trobiš	
1924/25	A. Foerster Vilhar-Kalski	Gorenjski slavček Lopudska sirotica	Opera v 3 dej. Opera v 3 dej.	30. XI. 1928 11. XII. 1924	6 7	K. Jeraj N. Štritof	O. Šest P. Debevec	
1925/26	F. Gerbič A. Foerster J. Hatze K. Baranović K. Baranović-Zajc	Nabor Gorenjski slavček Povratak Licitarsko srce Svatovac	Opera v 2 dej. Opera v 3 dej. Opera v 1 dej. Bal. pantomina v 1 dej. Bal. pantomina v 1 dej.	22. X. 1925 30. XI. 1922 22. X. 1925 1. XII. 1925 14. XII. 1925	3 1 12 9 6	M. Kogoj K. Jeraj A. Neffat M. Polič A. Neffat	E. Kralj O. Šest E. Kralj Tuljakova "	
1926/27	H. Sattner A. Foerster	Tajda Gorenjski slavček	Opera v 3 dej. Opera v 3 dej.	13. III. 1927 30. XI. 1922	9 1	M. Polič K. Jeraj	O. Šest "	

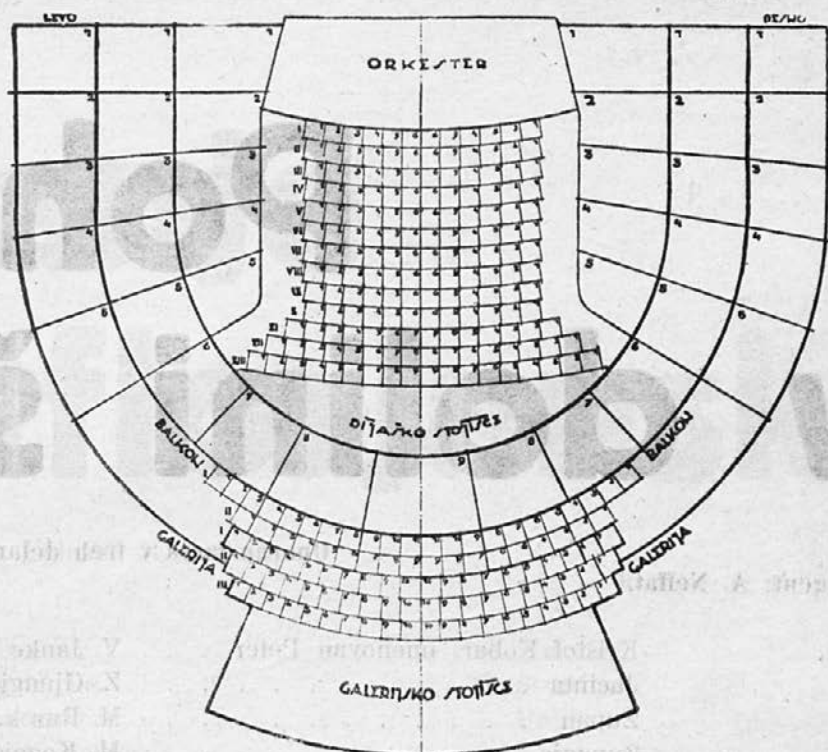
1927/28	A. Balatka P. Konjović Ž. Hirschler	Iz jutrove dežele Miloševa ženitba Zmagovalka oceana	Bal. pantomina Opera v 3 dej. Opereta v 3 dej.	1. II. 1928 6. XII. 1927 21. I. 1928	6 5 10	A. Balatka " M. Polič M. Polič	V. Vliček M. Polič J. Povhe	
1928/29	Sl. Osterc Risto Savin M. Kogoj I. pl. Zajc	Iz komične opere Lepa Vida Črne maske Nikola Šubić Zrinjski	Opera v 1 dej. Opera v 3 dej. Opera v 5 slik. Opera v 8 slik.	9. XI. 1928 30. XI. 1928 7. V. 1929 5. VI. 1923	6 6 4 4	A. Neffat M. Polič " A. Balatka	O. Šest M. Polič B. Kriveckij O. Šest	Nanovo predel. po M. Poliču in M. Poglu.
1929/30	A. Foerster M. Bravničar M. Kogoj L. Šafranek-Kavič I. pl. Zajc J. Hatze K. Baranović-Zajc Parma-Ipavec	Gorenjski slavček Pohujšanje v dolini Šentflorjanski Črne maske Hasanaginica Nikola Šubić Zrinjski Povratak Svatovac Možiček	Opera v 3 dej. Operna farza v 3 dej. Opera v 5 slik. Opera v 3 dej. Opera v 3 dej. Opera v 1 dej. Bal. pantomina v 1 dej. Bal. pantomina v 1 dej.	30. XII. 1922 11. V. 1930 7. V. 1929 1. II. 1930 5. VI. 1923 22. X. 1925 14. XII. 1925 28. III. 1924	10 6 5 10 1 1 1 1	M. Polič A. Neffat M. Polič " A. Neffat " P. Golovin " "	O. Šest C. Debevec B. Kriveckij " O. Šest B. Kriveckij P. Golovin " "	V drugo predel. Novo inscenirana
1930/31	A. Foerster I. pl. Zajc Šafranek-Kavič " P. Šivic	Gorenjski slavček Nikola Šubić Zrinjski Hasanaginica Figurine Oj, ta premenljiva ljubezen	Opera v 3 dej. Opera v 8 slik. Opera v 3 dej. Balet Opereta v 3 dej.	30. XI. 1922 5. VI. 1923 1. II. 1930 13. I. 1930 29. III. 1931	2 1 6 9 10	M. Polič A. Neffat M. Polič N. Štritof Dr. D. Švara	O. Šest " B. Kriveckij P. Golovin J. Povhe	
1931/32	P. Šivic P. Konjović I. pl. Zajc Sl. Osterc A. Foerster M. Bravničar	Oj, ta premenljiva ljubezen Koštana Nikola Šubić Zrinjski Medea, Dandin, Maska Gorenjski slavček Pohujšanje v dolini Šentflorjanski	Opereta v 3 dej. Opera v 5 slik. Opera v 8 slik. Tri enodejanke Opera v 3 dej. Operna farza v 3 dej.	29. III. 1931 17. XI. 1931 5. VI. 1923 27. II. 1932 30. IX. 1922 15. V. 1932	4 10 1 5 2 1	Dr. D. Švara M. Polič A. Neffat Dr. D. Švara M. Polič A. Neffat	J. Povhe M. Frančurina k. g. " B. Krifl-P. Golovin O. Šest C. Debevec	Predstavi na prostem : Tovoli Nanovo predel.

Pregled po skladateljih:

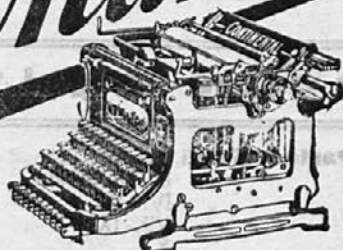
V. Parma	3 dela v	4 sezonah	28 predstav
R. Savin	3 „ „	4 „	37 „
L. M. Škerjanc	1 delo „	1 sezoni	7 „
A. Foerster	1 „ „	8 sezonah	53 „
I. pl. Zajc	2 deli „	6 „	28 „
B. Širola	1 delo „	1 sezoni	8 „
J. Ipavec	1 „ „	2 sezonah	7 „
J. Vilhar-Kalski	1 „ „	1 sezoni	7 „
Fr. Gerbič	1 „ „	1 „	3 predstave
J. Hatze	1 „ „	2 sezonah	13 predstav
K. Baranović	2 deli „	2 „	16 „
H. Sattner	1 delo „	1 sezoni	9 „
A. Balatka	1 „ „	1 „	6 „
P. Konjović	2 deli „	2 sezonah	15 „
Ž. Hirschler	1 delo „	1 sezoni	10 „
Sl. Osterc	2 deli „	2 sezonah	11 „
M. Kogoj	1 delo „	2 „	9 „
M. Bravničar	1 „ „	1 sezoni	6 „
L. Šafranek-Kavič	2 deli „	2 sezonah	25 „
P. Šivic	1 delo „	2 „	14 „
20 komponistov	27 del v	13 sezonah	319 predstav



RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI



Continental



IVAN LEGAT

MARIBOR
VETRINJSKA 30
TELEFON INT. 24-34

LJUBLJANA
PREŠERNOVA 44
TELEFON INT. 26-36

Pohušanje v dolini šentflorjanski

Operna farsa v treh dejanjih. Napisi: I. Cankar. Uglasbil M. Bravničar.

Dirigent: A. Neffat.

Režiser: C. Debevec.

Krištof Kobar, imenovan Peter . . .	V. Janko
Jacinta	Z. Gjungenac-Gavran
Župan	M. Rus k. g.
Županja	M. Kogejeva
Dacar	D. Zupan
Dacarka	Št. Poličeva
Ekspeditorica	N. Španova
Učitelj Šviligoj	J. Gostič
Notar	S. Magolič

Štacunar	M. Simončič
Štacunarka	K. Strniševa
Cerkovnik	B. Peček
Debeli človek	J. Povhè
Popotnik	Sv. Banovec
Zlodej	L. Kovač
I. gost	A. Sekula
II. gost	J. Jeromova

Godi se v dolini šentflorjanski v današnjih časih.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Parter: Sedeži I. vrste . . .	Din 46
„ II. - III. vrste . . .	40
„ IV. - VI. „ . . .	36
„ VII. - IX. „ . . .	32
„ X. „ . . .	28
„ XI. „ . . .	25
Lože Lože v parterju . . .	150
„ I. reda 1-5 . . .	150
„ 6-9 . . .	180

Nadaljni ložni	parterju . Din 25
	I. redu . „ 30
Balkon: I. vrsta . . .	25
„ I. „ . . .	20
„ II. „ . . .	20
„ II. „ . . .	15
„ III. „ . . .	15

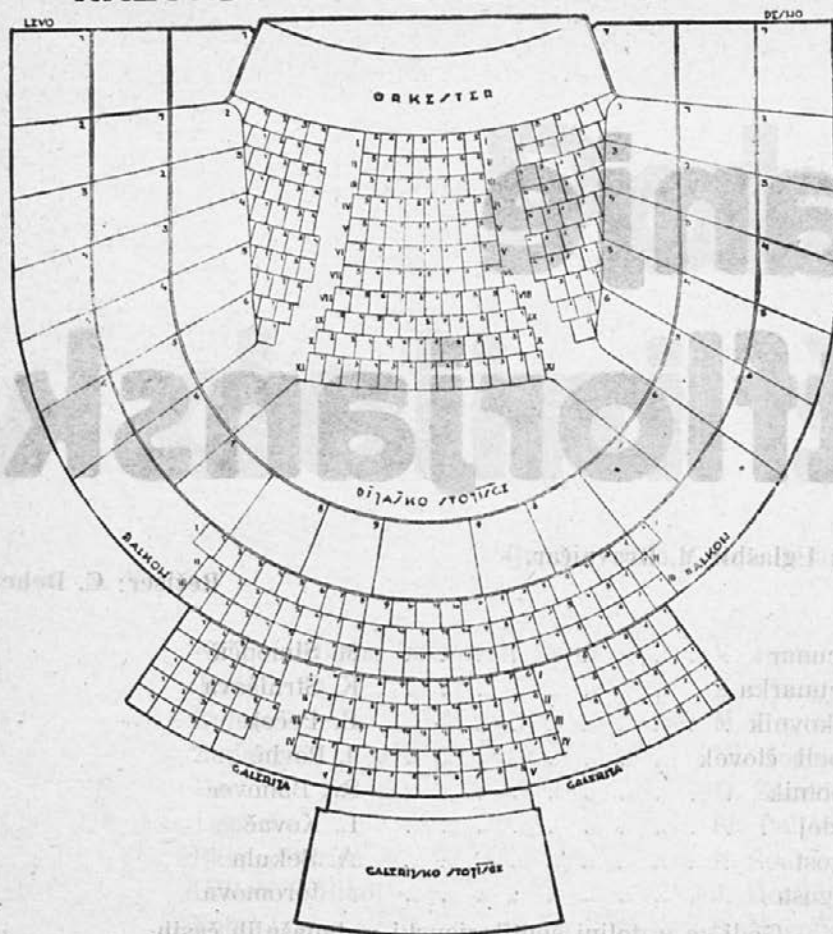
Začetek ob 20.

Konec po 23.

Galerija: Sedeži I. vrste . . .	Din 14
„ II. „ . . .	12
„ III. „ . . .	12
„ IV. „ . . .	10
„ V. „ . . .	10
Stojišče . . .	4
Dijaško stojišče . . .	7

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI



,RIBA' Ljubljana

Gradišče 7

trgovina z raznovrstnimi sladkovodnimi in
svežimi ter konzerviranimi morskimi ribami

Specijalna zajutrkovalnica vsakovrstnih rib - Vinotoč

Lastnik I. Ogrinc

Telefon 25-84